

GROEN

lente 2009

nummer 52.

IVN afdeling
Eelde/Paterswolde

Bestuur IVN Eelde-Paterswolde

Voorzitter	Leo Stockmann Anemoonweg 40 9765 HG Paterswolde	e-mail: glstockmann@hotmail.com tel.050-3095304
Secretaris	Agaath AB-van Zanten Goudsbloemweg 32 9765 HS Paterswolde	e-mail: agaath.ab@planet.nl tel. 050-3093113
Penningmeester	Willem Zandt Burg. J. G. Legroweg 19 9765 AD Paterswolde	e-mail: wzandt@hetnet.nl tel. 050-3094264 gironummer IVN: 0820257
Lid	Ep de Boer Ter Borchlaan 29/A 9728 XA Groningen	e-mail: e.deboer@home.nl tel. 050-5266364
Lid	Henk von Eije Burg. J. G. Legroweg 8 9765 AE Paterswolde	e-mail: j.h.von.eije@rug.nl tel. 050-3092973
Lid	John Meeder Boterbloem 17 9761 LS Eelde	e-mail: meeder.eelde@wxs.nl tel. 050-3092746

Werkgroepen en contactpersonen

Bomen, ruimtelijke ordening en milieu:	Agaath AB	3093113
Tentoonstellingen en publiciteit:	Ynze de Boer	3091875
Planten:	Ynze de Boer	3091875
Vogels:	Leo Stockmann (ad interim)	3095304
Jeugd:	Aafke Pot	3095518
Vlinderkampje:	Tineke van den Berg	3094337
	Jille Eilander	3091918

VOORWOORD

De laatste paar jaren is Groen een gezamenlijk product geweest van IVN Eelde-Paterswolde en IVN afdeling Vries. Inmiddels heeft Vries ervoor gekozen als zelfstandige afdeling te willen blijven bestaan en heeft zich bestuurlijk weten te versterken. Ze gaat ook weer een eigen verenigingsblad uitgeven.

Vandaar dat deze Groen, net als vroeger, weer alleen van onze eigen afdeling is. Echter, wat betreft excursies en lezingen blijft er overleg en afstemming tussen beide afdelingen. Zie daarvoor het programma. Gerbrig Rietema is de vormgever van onze Groen. Zij heeft met vormgeving ervaring opgedaan met “Geschiedenis van het IVN Eelde-Paterswolde, zestig jaar natuurbescherming”. Dat aardige boekwerkje heeft u vorig jaar gekregen.

Ons eigen bestuur is ook weer op volle sterkte. Op een ledenbijeenkomst in november vorig jaar zijn als nieuw in het bestuur gepresenteerd: Leo Stockmann als voorzitter, en Ep de Boer en John Meeder als leden. Met Agaath AB (secretaris, maar opvolger gezocht), Willem Zandt (penningmeester) en Henk von Eije (lid) gaan we de eerstvolgende jaren de vereniging leiding geven. Vera Troost kon het bestuurslidmaatschap (aanvankelijk ook voorzitter) niet meer combineren met haar werk en studie. Zij kreeg een mooi boek als dank voor haar inzet voor onze afdeling. In januari is er een bijeenkomst geweest tussen bestuur en vertegenwoordigers van de werkgroepen. Gepraat is o.a. over structuur, beleid en ambities van bestuur en van werkgroepen en ook over contacten tussen bestuur en werkgroepen. Een nuttige bijeenkomst. Van het besprokene moet nog een ‘beleids- annex actiepuntenstuk’ worden geschreven. Het bestuur is van plan zo’n bijeenkomst vaker te organiseren. Druk doende zijn we met een nieuwe site, noodgedwongen nu de vorige ‘uit de lucht’ is. Henk von Eije en Aafke Pot gaan er energie in steken, lees het stukje van Henk.

Ook aan een nieuwe wervingsfolder gaat gewerkt worden.

We mochten het dan toch weer eens beleven: een echte winterperiode. De vorst was aanhoudend en streng genoeg om eind december op de ijsbaan te kunnen schaatsen. In de tweede week van januari kon er ook geschaatst worden op het Friescheveen en op het Paterswoldsemeer. Daarna volgde een periode met regelmatig wat grauw weer en temperaturen zo rond de nul

graden. En dan opeens 6 februari. Volop zon en een temperatuur van bijna 10 graden. boomklever, huismus, groenling, zwarte mees, koolmees, pimpelmees, turkse tortel, houtduif en heggemus, ze zongen dat het een lieve lust was. Ik hoorde zelfs de merel voor het eerst dit jaar. Het geeft inspiratie om aan de slag te gaan voor ons IVN.

Maar voorbij was de winter niet. We werden op de ochtend van 10 februari wakker in een witte wereld.

Ik zie u graag op lezingen en op excursies, ook op de jaarvergadering van 24 maart.

Nodig ook eens een niet-lid of niet-donateur uit. En wie weet, mogelijk worden ze na wat ze via ons horen of zien ook wel lid of donateur. Want we hebben ze zeker nodig!

Leo Stockmann

Website IVN Eelde-Paterswolde

Omdat de website van onze vereniging per 1 januari uit de lucht is, heeft het bestuur besloten om een nieuwe website te ontwikkelen die gebaseerd is op de landelijke IVN website. Dit maakt de website en het onderhoud ervan relatief eenvoudig en sluit ook aan bij ruim zestig andere locale IVN-verenigingen. Ook worden onze evenementen, zoals cursussen, lezingen en excursies landelijk aangekondigd. Aafke Pot en Henk von Eije zullen in eerste instantie de website beheren. Zij zullen ook informatie die door de leden wordt aangemeld op de website zetten. Wel zullen ze soms stukjes aanpassen. Leden die veel op de website zetten krijgen waarschijnlijk ook persoonlijk toegang voor een bepaald onderdeel. De hoofdonderwerpen van de nieuwe site zijn: Nieuws, Agenda, Werkgroepen, Publicaties, Organisatie en Links. Onder deze kopjes staan dan de bijbehorende onderwerpen. Aafke en Henk zullen geleidelijk de website vullen. Eigenlijk hopen we bij het uitkomen van Groen al een aantal zaken te hebben ingevuld. Het adres van de website is: <http://www.ivn.nl/eeldepaterswolde>. Probeer u de nieuwe site eens uit en geef ons uw suggesties. Wij zullen misschien niet alles kunnen aanpassen, maar we zullen zeker reageren. Aafke Pot is bereikbaar onder a.j.pot-ellen@home.nl en Henk von Eije onder: j.h.von.eije@rug.nl

Henk von Eije

BROM de werkgroep voor Bomen, Ruimtelijke Ordening en Milieu

Onze werkgroep is actief waar natuur en landschap door acties en plannen van burgers of overheden geschaad dreigen te worden. Dat kan zijn door de kap van bomen of bij het verlenen van bouwvergunningen of bij het opstellen van bestemmingsplannen en dergelijke.

Het afgelopen jaar vroegen enkele jarenlang lopende procedures onze aandacht. Wij berichtten daar in eerdere Groentjes al over.

Ik noem de baanverlenging van vliegveld Eelde, waar onze bezwaren tegen de aantasting van natuur en milieu uiteindelijk ongegrond zijn verklaard.

Verder het bestemmingsplan Voorterein GAE, aangezien daar tegen de regels in, niet luchthaven gebonden bedrijven gevestigd dreigen te worden.

De procedures rond de bouw van een manege bij “De Marsch” gaven ons gelijk wat betreft onze bezwaren tegen de aantasting van het gebied als onderdeel van de EHS. De bouw is inmiddels om financiële redenen afgelast.

Ons beroep tegen de bouw van een industriële biovergister in het landelijk gebied bij Bunne moet nog bij de Raad van State aan de orde komen. Wij wachten de zitting af.

Verder hebben we ons beziggehouden met de aanpassing van verschillende gemeentelijke bestemmingplannen zoals reconstructies van gebieden rond het Paterswoldsemeer; aan de zuidkant bij de Meerweg en aan de noordwestkant. Daar zal een waterverbinding tussen het meer en de Waterwijk in het plan Ter Borch komen, hetgeen gepaard gaat met de bouw van een brug en waarvoor al een aantal waardevolle eiken aan de Groningerweg is gekapt.

Verder komen ook nog de bouwplannen in het Groote Veen en bij Hoog Hullen, het Landschapsonwikkelingsplan, het Bomenstructuurplan en de lijst van Monumentale Bomen aan de orde. Genoeg te doen dus.

We zoeken versterking bij leden, die ook het behoud van het groen en de natuur in onze omgeving ter harte gaat en daar iets van zijn/haar vrije tijd in willen steken. We hebben jullie nodig. Meld je aan bij werkgroep of bestuur.

Agaath AB

NACHTELIJKE MYSTERIES OPLOSSEN DOOR NAAR KERKUILEN TE KIJKEN

Overdag is het licht buiten. Je kunt dan prima zien wat zich allemaal afspeelt in de natuur. In het donker is dat een stuk lastiger. De meeste waarnemingen van dieren worden dan ook overdag gedaan. De natuur staat 's nachts echter niet stil. Er spookt in het donkere deel van een etmaal heel wat leven rond. Kerkuilen bijvoorbeeld ...en muizen. De mensen van de vogelwerkgroep weten waar de uilen zitten, maar van de verspreiding van muizen in Eelde-Paterswolde is veel minder bekend. Kerkuilen hebben een breed scala aan nachtelijke knagers en rovers op hun menu staan. Daarmee kunnen ze helpen bij het onderzoek naar het voorkomen van kleine zoogdieren. De haren en botten van de gegeten prooien zijn onverteerbaar en worden in zogenaamde uilenballen weer naar buiten gewerkt. Het uitpluizen van deze voedselresten levert veel informatie op. Enkele jaren geleden zijn een aantal braakballen van kerkuilen verzameld op de broedlocaties in Vennebroek en aan de Groningerweg. Er zijn in totaal twaalf prooi-soorten vastgesteld. Veldmuizen, bosspitsmuizen en aardmuizen kwamen het vaakst voor (zie tabel).

soort	Vennebroek maart 2005	Vennebroek juni 2006	Groningerweg juni 2006
bosspitsmuis	17 (10%)	43 (41%)	49 (43%)
dwergpspitsmuis	1 (1%)	2 (2%)	3 (3%)
waterspitsmuis	2 (1%)	2 (2%)	
huisspitsmuis	1 (1%)	2 (2%)	14 (12%)
rosse woelmuis	13 (7%)	7 (7%)	
woelrat		2 (2%)	
veldmuis	80 (46%)	24 (23%)	35 (31%)
aardmuis	36 (21%)	12 (11%)	6 (5%)
dwergmuis	5 (3%)	3 (3%)	
bosmuis	19 (11%)	9 (8%)	5 (4%)
huismuis			1 (1%)
wezel			1 (1%)

Aantallen kleine zoogdieren vastgesteld in braakballen van kerkuilen (met dank aan Dick Bekker voor het pluizen van de uilenballen).

Dit zijn ook de soorten die buiten het meeste rondlopen. Opvallend zijn de grote verschillen van deze drie soorten op het menu van de uilen in Vennebroek. In de uilenballen van maart 2005 bijvoorbeeld bestond tien procent van de gegeten prooien uit bosspitsmuizen. De partij uit juli 2006

bevatte maar liefst 41 procent van deze soort. Er worden niet alleen algemene dieren gegeten. Ook schaarse beesten ontsnappen niet aan de uilen. Voor het bepalen van de verspreiding van zoogdieren is het vooral interessant wat er aan schaarse dieren wordt verschalkt. In zowel Vennebroek als aan de Groningerweg zijn dwerg- en huisspitsmuizen vastgesteld. Op de eerstgenoemde locatie zijn eveneens dwergmuizen en waterspitsmuizen gevonden. Vooral de laatste soort is erg leuk omdat het een landelijk schaarse soort betreft. Aan de Groningerweg waren in de ballen resten aanwezig van een huismuis en zelfs een wezel.

Waterspitsmuis

Op 1 juli 2008 vonden we een dode waterspitsmuis in het Friescheveen, op nog geen 150 meter van de broedlocatie van de kerkuilen in het Vennebroek. Het is een buitenkans om zo'n vondst te doen. Dat de soort hier voorkwam was voor ons geen verrassing meer. Dat hadden de uilen ons al veel eerder geleerd. Wie weet wat de uilen ons nog meer kunnen leren over het voorkomen van schaarse muizen. Om meer informatie te krijgen over de verspreiding van kleine zoogdieren is het nodig om van zoveel mogelijk locaties braakballen van kerkuilen te verzamelen. Deze gegevens leren ons niet alleen iets over de verspreiding in onze omgeving. Ze worden ook gebruikt door de zoogdiervereniging VZZ om een gedetailleerde landelijke verspreiding van muizen te kunnen maken. Meer informatie op www.zoogdiervereniging.nl/node/151.

Joke & Jeroen Nienhuis

Slecht jaar voor onze KERKUIL Definitief overzicht van de broedgevallen in 2008

nr.	atlasnr.	naam	kast	2008	2007	2006	2005	2004
1.	12-13-25	S.v.d. Goot	x'93	2	1	1	3-3	3-2
2.	12-13-14	B.v. Bergen	x'93		3-6++	3-4	3-4	3-5+
3.	12-13-23	T. Bouwman	x'90	2	3-3	3-2		3-2
4.	12-13-44	G.Grootdonk	x'90	3-1	5-4-1		5-1-9	5-3-1
5.	12-14-31	W. Faber		1	3-9		3-3	3-5
6.	12-13-25	J. Smid					3-4	
7.	12-13-14	P. Terwal	x'92		5-2-6			
8.	12-13-43	Fam.de Hoop		1	3-4	3-2		
9.	12-14-31	Krooneman	x'02					
10.	12-13-15	Vennebroek	x	2		3-4	3-3	3-4
11.	12-13-35	P.v.d. Molen	x					
12.	12-13-25	J. Jongepier	x'96	1	3-4	1	3-4	3-5+
13.	7-53-35	M. Bonder	x'96		3-5+	1	3-4	
14.	12-14-31	S. Knaap	x'00	3-3	3-3	3-3	5-0-4	1
15.	12-13-25	G. Dijkstra	x'99	5-2-1	1			
16.	12-13-14	Fam. Nigten	x'04					
17.	12-13-16	Meerschap	x'03				3-3	
18.	12-13-43	Fam.P.Weesie	x'04	2				
19.	12-13-43	Fam. Brookman	x'06	2				
20.	12-13-43	Arnold Pilon	x'06					
21.	12-13-25	Fam.vd.Bospoort	x'06	3-3	5-2-1	3-3		
22.	12-13-52	Fam. Boelema		1	3-9++			
23.	12-13-53	Fam. De Boer			3-10+			
24.	12-13-52	Fam. Brands		1	5-10-2+			
25.	12-13-52	Fam. Brongers		4-3	5-9-1+			
26.	12-13-52	Fam. Van Meekren	x'07					
27.	12-14-51	Fam. Bottema						
28.	12-24-22	Koekoek-Koops	x'07					
29.	12-14-51	Fam. Koops						
30.	12-24-11	Fam. Leber		1				
31.	12-14-51	Fam. Neelen		3-3				
32.	12-14-51	Fam. Nijenhuis	x'07					
33.	12-13-55	Fam. Van der Poel		2				
34.	12-14-51	Fam. Snijder	x'07	1				
35.	12-14-53	Fam. Stenveld						
36.	12-14-51	Fam. Van Voorn		3-3	5-0-4			

kodes:

- 1: 1 uil aanwezig, niet broedend
- 2: 2 uilen aanwezig, niet broedend
- 3-5(+): 2 uilen aanwezig, 5 jongen (bijvoorbeeld)(+= en 2e br. += 3^e)
- 4-6: 2 uilen aanwezig, 6 eieren, dus geen jongen
- 5-4-1: 2 uilen aanwezig, 4 jongen, 1 ei/ dood jong
- x: kast geplaatst en voor zover bekend in welk jaar.

resultaat:

- 1994: 3 uitgevlogen jongen en 5 dood
- 1995: 5 uitgevlogen jongen en 6 dood
- 1996: 8 uitgevlogen jongen 1 dood en 1 nest met 5 eieren verstoord
- 1997: 3 uitgevlogen jongen en 3 jonge bosuilen!!!
- 1998: 9 uitgevlogen jongen en 2 jongen dood
- 1999: 8 uitgevlogen jongen, waarvan 3 bosuilen
- 2000: 15 uitgevlogen jongen, waarvan 1 bosuil (2 dood in de kast)
- 2001: 13 uitgevlogen jongen en 3 jongen dood
- 2002: 7 uitgevlogen jongen
- 2003: 23 uitgevlogen jongen
- 2004: 34 uitgevlogen jongen en 1 dood jong (incl.8 jongen uit 2 br.)
- 2005: 29 uitgevlogen jongen en 8 dode jongen.
- 2006: 18 uitgevlogen jongen
- 2007: 51 uitgevlogen jongen en 13 dode jongen.
- 2008: 15 uitgevlogen jongen en 1 dood jong.

Na een zeer goed jaar 2007 kregen we door de 3 jarige cyclus van de muizenstand dit jaar te maken met een zeer matig jaar. Door de slechte muizenstand kwamen veel kerkuilen niet aan de leg, maar gingen zwerven. Op zoek naar een betere plek(lees meer muizen). Op veel locaties zat er maar een uil in de kast of helemaal niets. Op plaatsen waar nog nooit was gebroed zaten zomaar 2 uilen in de kast zonder een ei te leggen. Een redelijk normaal beeld, hoewel wij ons wel afvragen of te weinig voedsel de enige reden is geweest.

Volgend jaar weer beter als de winter niet te koud wordt.

Willem Zandt
Martijn Snijder
Sarah Schipper

(foto Ynze de Boer)

EXCURSIE NAAR HET PINETUM IN DE BUURT VAN ANLOO

Op zaterdag 4 oktober 2008 vertrokken wij met 8 deelnemers uit Paterswolde naar Anloo om een bezoek te brengen aan Pinetum “Ter Borgh” in de bossen bij Anloo. Toen we bij de kerk in Anloo arriveerden kwamen tegelijkertijd de heren Jan Fekkes en onze excursieleider Meindert van Nieff aan. Na een kort welkomstwoord van Jan Fekkes vertrokken we naar de parkeerplaats aan de Anderenseweg. Na een heerlijke wandeling door de bossen kwamen we bij het doel van onze excursie aan.

Meindert van Nieff, een groot bomenkenner, die een belangrijk deel van zijn leven heeft gewerkt als chef van boomkwekerij de Bonte Hoek in Glimmen liet ons allerlei soorten coniferen bewonderen die op deze zonnige ochtend heel fraai uitkwamen tegen de blauwe lucht. En daar bleef het uiteraard niet bij. Hij vertelde ons allerlei bijzonderheden over diverse bomen. Ook de snoei en behandeling daarvan kwamen uitvoerig aan de orde evenals veel andere zaken zoals het gebruik en vooral ook misbruik van coniferen, zoals het planten van soorten die er op de kwekerij prachtig

uitzien maar die over een aantal jaren uitgroeien tot een grootte die voor de gemiddelde tuin totaal ongeschikt blijkt te zijn.

Even dreigde een snerpande motorzaag de ochtend te bederven maar gelukkig was dit van korte duur. Iemand van de stichting was bezig een zieke boom uit zijn lijden te verlossen.

Kortom een excursie waarin het aangename en het nuttige met elkaar werden verbonden. Het pinetum "Ter Borgh" bestaat al sinds 1953 en is in bezit van een stichting met dezelfde naam. In 1954 zijn de meeste coniferen geplant en in 1993 heeft er een uitbreiding plaats gevonden.

Het park is vrij toegankelijk en er is in alle seizoenen - vooral in het voorjaar als de Rhododendrons bloeien- heel veel te zien. Ook voor vogelliefhebbers heeft het park het nodige te bieden. Kruisbekken, goudhaantjes en zwarte mezen blijken zich hier regelmatig te laten zien. Wilt u meer weten over het Pinetum dan kunt u de volgende site raadplegen: www.pinetumanloo.nl

Ynze de Boer.

2009: HET JAAR VAN DE EGEL

De Zoogdiervereniging VZZ heeft 2009 uitgeroepen tot Jaar van de Egel. Het is de bedoeling om een beter beeld te krijgen van het voorkomen van egels. In onze omgeving zitten veel egels. Iedereen die 's avonds of 's nachts buiten komt heeft de kans er één tegen te komen. Vooral mensen die in het donker hun hond uitlaten zullen regelmatig met deze nachtelijke snuffelaar worden geconfronteerd. Helaas is er ook een droevige kant aan het voorkomen van veel egels. Omdat ze iedere nacht enkele kilometers kunnen lopen is er een grote kans dat ze wegen moeten oversteken. Het opzetten van hun stekels helpt dan misschien wel tegen dierlijke vijanden, maar tegen auto's helpen ze niet. Daardoor kun je overdag regelmatig dode egels tegenkomen.

Wij willen iedereen vragen om hun waarnemingen door te geven. Zowel van levende als van dode egels. Schrijf van alle waarnemingen de datum, de locatie (zo nauwkeurig mogelijk) en eventuele bijzonderheden op. De meldingen kunnen worden ingevoerd op speciale websites www.waarneming.nl, www.telmeel.nl en binnenkort ook op www.jaarvandeegel.nl. De waarnemingen kunnen ook aan ons worden doorgegeven, (egel@jnienhuis.speedlinq.nl) dan zorgen wij ervoor dat ze op de juiste plek terecht komen. Meer informatie op www.jaarvandeegel.nl

Joke & Jeroen Nienhuis.

HERFST EN WINTER IN HET VLINDERKAMPJE “DE DUINEN”

De werkgroep is zo enthousiast dat er met wat moeite begin december besloten is met winterrust te gaan. Toch is het goed het vlinderkampje en onszelf enige rust te geven. Die kunnen we ook gebruiken om voorlichting en educatie voor te bereiden.

Afgelopen herfst is hard gewerkt aan het realiseren van een compost-inrichting. Die is bijna gereed, alleen het betonijzer moet nog aan de palen vastgemaakt worden.

Binnen de werkgroep zijn creativiteit, inventiviteit en menskracht in voldoende mate aanwezig. Die eigenschappen hebben ertoe geleid dat er een bijzondere warmtewand van houten stammen en betonnen richels is opgericht rond het insectenhotel in wording. In het voorjaar zal de IVN-jeugdgroep het hotel verder opbouwen.

We zijn benieuwd of de vele geplante bollen dit voorjaar zullen bloeien. Even nieuwsgierig zijn we naar het uitlopen van de knotwilgen langs het pad. De wilgen kregen we van Joop Arends.

Het valt op dat de bezoekers aan het vlinderkampje blijven komen.

Op 3 maart komt de werkgroep uit de winterslaap en beginnen we uitgerust aan een nieuw jaar. We hopen dat de vlinders en andere insecten volgen!

Tineke van den Berg

NATUURWERKDAG 2008

Er is hard gewerkt in het Bongveen. Met een dertigtal deelnemers onder wie een aantal kinderen van de jeugdnatuurclub van het IVN werd van 9.00 tot 13.00 uur met een onderbreking voor de koffie met koek gewerkt aan het opschonen van de opslag ten zuiden van het veentje. Ook werden de paden, die hier en daar overgroeid dreigden te raken, opgeschoond. Ondanks het feit dat de weerberichten voor deze morgen uitermate slecht waren, bleef het gelukkig de hele morgen droog. Na afloop werd de gebruikelijke snert opgediend, die na gedane arbeid heel goed bleek te smaken. Jannie van der Veen, organisator van dit gebeuren, deelde een speciaal nummer van het blad “Natuurlijk Buiten”, een uitgave van Landschapsbeheer Nederland, uit. Al met al een buitengewoon plezierige dag. Het blijkt altijd weer een positieve ervaring om met gelijkgestemden in de natuur bezig te zijn. Erg jammer dat ieder jaar weer blijkt dat de opkomst van onze leden ver beneden “NAP” ligt.

Ynze de Boer.

NIEUW PAD, NIEUWE HEG

In de uiterste noordwesthoek van Spierveen vinden een paar ontwikkelingen plaats die de kwalificatie positief verdienen. Men vindt er o.a. de straten Klaproos en Zilver schoon. Er staan grote huizen. Zo te zien een rijke buurt of lijkt dat maar zo? Vroeger was dat wel anders. Op oude kaarten wordt dit gebied steevast Hongerveld genoemd.

Actief zijn de bewoners er wel. Op initiatief van Lucas Odding en met applaus van de bewoners is door de gemeente een schelpenpad aangelegd om veilig vanuit de wijk naar de Eelder- en Peizermaden en het wandelpad van Natuurmonumenten te kunnen lopen (zie kaartje).

Een burgerinitiatief dat door de gemeente is beloofd!

Er is nog meer: In de houtwal langs de Helmerdijk komen resten voor van eeuwenoude vlechthekken. Om deze te behouden is er in de houtwal gesnoeid zodat de oude nog levende resten meer levenskansen krijgen.

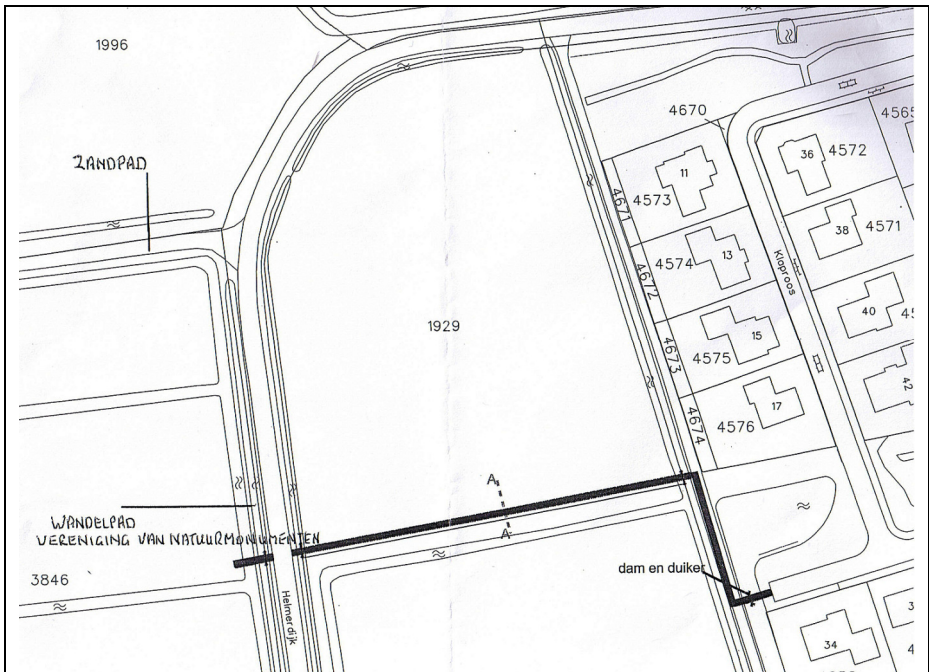
Verder is het de bedoeling dat er tussen het bestaande schelpenpad en de houtwal een nieuwe vlechtheg wordt aangelegd. In goed overleg met de bewoners, het IVN en de gemeente zijn deze plannen tot stand gekomen.

De gemeente gaat ze uitvoeren.

Om de herinnering aan het verleden en de initiatiefnemer levend te houden is er veel voor te zeggen om het nieuw aangelegde pad “Lucas Oddingpad” te noemen en het schelpenpad langs de houtwal “Hongerveldpad”.

vlechteiken

Kaartje van het Nieuwe pad.

Jille Eilander

VOGELAARS PASSEN ZICH AAN: een dichtbij-safari in het Lauwersmeergebied

Kredietcrisis, teruggang in de reële economie, vliegtaks, dus geen safari's in ver-weg landen, maar.....dicht bij huis. Zo zou u de excursie van de vogelwerkgroep naar het Lauwersmeergebied op 24 januari kunnen opvatten: een prachtig en boeiend alternatief met dezelfde elementen als een Afrikaanse safari (met uitzondering van de temperatuur), het speuren naar dieren, de opwinding als zich iets opvallends laat zien, het imponerende landschap, de kleuren die de doorbrekende zon erin tovert, het samen iets moois ervaren.

Schrijver wordt er lyrisch van, maar denkt niettemin dat hij de gevoelens van de deelnemers aan die tocht goed vertolkt. Dat zo dicht bij huis zoveel fraais is te zien valt steeds weer op en zoals gezegd kan dit een goedkoper alternatief bieden in tijden van economische teruggang, die je daar in de eenzaamheid en uitgestrektheid van dit gebied vergeet.

Na een op de rug liggend, hulpeloos schaap overeind te hebben gezet werden wij getroffen door een roedel van wel 8 tot 10 reeën bij Zoutkamperril. Het safari-gevoel maakte zich al van ons meester!

Enkele mooie waarnemingen zou ik hier willen belichten- trouwens de belichting in fotografische termen was ook bijzonder- de beide zeearenden, de zwerm sneeuwgorzen, de wilde en de kleine zwanen, keurig dicht bijeen, zodat een vergelijking van hals en kenmerkende snavels perfect te maken viel en de in een plasje badende en patat etende steenlopers!

Vanzelfsprekend leidden de zeearenden tot grote opwinding, maar ook tot levendige discussie over de vraag of het nu wel of niet ook een juveniel betrof. Daarover bleek na beraad toch geen misverstand mogelijk. Wat een vorstelijk gezicht die beide grote vogels, die ook nog zo vriendelijk waren op betrekkelijk korte afstand voor ons(?) hun vliegkunsten te vertonen. Dan de sneeuwgorzen eveneens vlakbij rondscharrelend over de basaltblokken in de haven van Lauwersoog. Alle tijd om er vele opnamen van te maken. .Gelukkig maar dat er geen vliegtaks op trekvogels wordt geheven anders zouden wellicht zulke lieve beestjes als deze gorzen een goedkopere thuishaven moeten opzoeken...

Ook de voorbijvliegende ruigpootbuizerd, door de experts onmiddellijk herkend en onderscheiden van de buizerd, dient vermeld. Evenals de langsvliegende roerdomp, (opvallend voor een toch schuwe vogel) en het baardmannetje in het Jaap Deensgat dat helaas alleen door de vorsten werd gezien.

Onmogelijk om in kort bestek alle waarnemingen de revue te laten passeren, maar met een score(vogelaars tellen graag) van 58 mag ook in dit opzicht de dag als zeer geslaagd worden beschouwd. Zoals altijd maakte Sieds Rienks een uitgebreid en vakkundig verslag alsmede een prachtige fotoreportage met o.a. opnames van Anne van der Zijpp .

De excursies zijn ongetwijfeld hoogtepunten van de vele activiteiten die de vogelwerkgroep ontplooit. Deze mag zich dan ook in een stijgende belangstelling verheugen, waarbij overigens volgens sommige, zeer actieve leden het woord “werk” in de naam werkgroep menigeen lijkt af te schrikken

John Meeder

JUDASOOR, EEN BIJZONDERE TRILZWAM

Altijd als ik ergens wandel en vlieren zie staan let ik er altijd op of er judasoren op zitten. Vooral bij oudere vlieren is dat regelmatig het geval. Deze winter heb ik de ze o.a. gezien op Vennebroek en in De Braak. Judasoor, *Hirneola auricula-judae*, heeft een vruchtlichaam van 3-12 cm breed, is in het jeugdstadium kelk-, mossel- of schotelvormig, later meer rond en aderig geplooid, onregelmatig gegolfd en gelobd. De kleur is bruinachtig. Aan de oppervlakte is zij fluwelig behaard. Altijd bijzonder om naar te kijken. De soort is ook culinair te gebruiken, maar ik laat ze liever aan de vlier zitten.

Leo Stockmann

VISSEN IN GRONINGEN EN DRENTHE, verslag van lezing

De lezing in dorps huis De Pan in Vries trok 20 IVN'ers (waaronder een die ook wel vist) en twee pur-sang vissers. Opvallend was dat er van de IVN-ers 16 uit Eelde-Paterswolde en maar 4 uit Vries waren.

De spreker, Peter Paul Schollema, aquatisch ecooloog van waterschap Hunze en Aa's, kon zijn verhaal boeiend brengen. Hij hield zijn betoog aan de hand van de onlangs verschenen: 'Vissenatlas van Groningen Drenthe'. Hij vertoonde ons eerst 15 plaatjes van vissoorten en wij moesten noteren met welke soorten we van doen hadden. Als winnaar kwam Roelien Douma uit de bus. Alle 15 goed! Als prijs kreeg ze een atlas. Ze kan daar veel van genieten, want het is een pracht boek. Naast onderricht in soorten kregen we ook te horen van de problemen die vissen ondervinden. Zo zijn er veel obstakels langs de kust en in de binnenlandse wateren die hen belemmeren te gaan waar ze willen. Maar er is en er wordt de komende jaren nog hard aan gewerkt om aan deze belemmeringen een eind te maken. Een van de obstakels waar de vissen nu probleemloos kunnen passeren is het gemaaltje bij café Friescheveen aan de Meerweg. Met behulp van licht worden vissen 'gedwongen' gevaarlose zijpassages te nemen. Gaat u ter plekke maar eens kijken. Meer weten over vissen, hun verspreiding en leefomgeving?

-Vissenatlas van Groningen Drenthe, 2008.

-De Nederlandse zoetwatervissen, Veldgids (met determinatietabellen)

Website: www.vismigratie.nl (met een leuk spel voor kinderen)

(foto Ynze de Boer)

Leo Stockmann

BRUGGEN SLAAN VOOR DE STEENUIL

Zoals velen weten hebben we vanuit de steenuilenwerkgroep een subsidieaanvraag bij de vogelbescherming ingediend die gehonoreerd is. €5000,- is het bedrag dat we te besteden hebben aan het verbeteren van het landschap, het maken en plaatsen van steenuilkasten en het verzorgen van lessen op scholen in de gemeente Tynaarlo. Eind maart zullen we de uitreiking van de cheque vergezellen met een les aan kinderen van een van de scholen uit onze omgeving en direct een speurtocht met deze kinderen doen. Tijdens deze speurtocht zullen de kinderen een meidoornhaag gaan planten. Alles zal natuurlijk zeer feestelijk worden aangekleed. Zowel landelijke als regionale pers zal aanwezig zijn tijdens deze feestelijke ochtend. De definitieve datum zal zo spoedig mogelijk bekend gemaakt worden.

Hoe staat het nu met de voorbereidingen:

In samenwerking met het IVN-consulentschap is er een lesbrief ontwikkeld waarin ook een speurtocht op locatie is opgenomen. Tijdens deze speurtocht kruipen de kinderen in de huid van de Steenuil. Ze zullen op zoek gaan naar wormen, muizen en insecten. Ook zullen de kinderen kijken waar de steenuil lekker in het zonnetje kan gaan zitten, en de steenuil gaan zoeken. Een spannende speurtocht voor de kinderen die de ze zullen afsluiten met hun advies aan de steenuilwerkgroep. Op dit moment hebben twaalf scholen uit de gemeente Tynaarlo zich ingeschreven voor dit lespakket, en kunnen er nog twee scholen bijkomen. De lessen zullen in maart en april worden gegeven. Zaterdag 10 januari 2009 hebben we het lesmateriaal uitgetest op de kinderen van de jeugdclub van IVN- Eelde/Paterswolde. Dit was een groot succes waar zowel de kinderen als de docenten van hebben geleerd. Via deze weg dank aan het IVN-consulentschap die zoals gezegd een groot aandeel in de ontwikkeling van het lesmateriaal heeft gehad, maar ook de contacten met de scholen heeft verzorgd.

In februari of maart zullen we een nieuwsbrief uitbrengen in ons werkgebied waar we vertellen over ons project en mensen vragen te reageren wanneer men geïnteresseerd is in het plaatsen van een meidoorn-haag en of fruitbomen en knotwilgen. Vanuit de steenuilwerk-groep zullen we dan op locatie gaan kijken of de locatie geschikt is voor de steenuil. Wat betreft het plaatsen van steenuilkasten zullen we op de zelfde wijze te werk gaan.

Landschapsbeheer Drenthe begeleidt ons tijdens de uitvoer van dit project en kan desgewenst een advies en ontwerp voor een steenuilgeschikte tuin aanleveren. Momenteel werkt Landschapsbeheer Drenthe aan een dergelijk tuinontwerp voor een locatie in Eelde.

Dit is een erg leuk en bijzonder project waarvan we iedereen gedurende de uitvoer op de hoogte zullen houden.

Steenuilenwerkgroep.

LANDSCHAPSONTWIKKELINGSPLAN

Begin 2008 ontstond in de gemeente Tynaarlo het plan om te komen tot een landschapsontwikkelingsplan, het LOP . Voor de uitvoering werd het bureau H+N+S landschapsarchitecten ingeschakeld. Ook wilde de gemeente hierover graag met belangengroepen overleggen. Er werden 25 belangengroepen uitgenodigd om plaats te nemen in een klankbordgroep, waaronder het IVN.

De eerste bijeenkomst van de klankbordgroep was op 4 april 2008. Er werd uitgelegd wat de bedoeling was en er werd een excursie gehouden door de gemeente naar o.a. de uitbreiding van Vries en het vliegveld Eelde .

Op de volgende bijeenkomst op 12 juni 2008 lag het begin van een analyse van het huidige landschap op tafel. De verschillende ruggen en beekdalen speelden hierbij een belangrijke rol.

De leden van de klankbordgroep konden aangeven wat bv. moest worden behouden of moest worden versterkt .Wat vindt men pijn- en zorgpunten?

Op de derde bijeenkomst op 19 november 2008 werden de delen A en B (analyse en visie) gepresenteerd, maar er stond in deel C (realisatie) geen letter hiervan op het papier.

Voor de delen A en B was er bij de klankbordgroep grote waardering, een goede beschrijving van het landschap.

Maar wat nu? Wat doen we er mee? Hoe gaat het verder? Welke rol speelt zo'n plan bij beleidsontwikkeling van de gemeente. Dit kan niet de laatste bijeenkomst zijn, wat wel de bedoeling was.

Kortom de klankbordgroep vroeg om een vierde bijeenkomst: bespreking van deel C.

De vierde bijeenkomst werd toegezegd en deze is gehouden op 11 februari 2009.

Er lag een aanzet voor realisatie.

De klankbordgroep kon aangeven welke landschappelijke ontwikkelingen men belangrijk vond en waarom. Veel aandacht werd besteed aan de rol die het LOP speelt bij het ontwikkelen van plannen, zoals huizenbouw, bedrijventerreinen, enz.

Er werd gesteld dat bij de uitvoering van alle ruimtelijke plannen de landschappelijke kwaliteit prioriteit heeft. Het LOP krijgt de officiële status van “structuurvisie “ op basis van de nieuwe wet op de ruimtelijke ordening. Het ontwerp zal door de gemeenteraad moeten worden vastgesteld en moet daarna ter inzage worden gelegd. Volgens de plannen is dat eind augustus 2009.

We kunnen ons er dan met zijn allen over buigen om zo een kwalitatief goed LOP te krijgen.

Na afloop van de bijeenkomst werden de leden van de klankbordgroep bedankt en kregen ze een bos bloemen en het fraaie boekwerkje “Gemeente Tynaarlo in tien wandelingen” mee.

JilleEilander

POLDER CAMPHUIS

In 1985 kocht Natuurmonumenten Vennebroek, Friese Veen en een poldertje van de familie Camphuis. Dit poldertje, Polder Camphuis, is zo’n 17 hectare groot en was tot 1985 gewoon bemest grasland. Toen Natuurmonumenten het ging beheren werd gestopt met de bemesting.

Het beheer werd extensiever. De waterstand was in deze tijd zo’n 1.34 meter lager dan het peil in het Friese veen. In 1994 ging het gemaal kapot en is Natuurmonumenten gestopt met bemalen en veranderde het poldertje in een ruig moeras met veel liesgras en rietgras. Het aandeel riet viel toch wat tegen, doordat het te droog was. In 2006 is de polder nog iets aangepast zodat de waterstand nog hoger kan. Nu kan het water net zo hoog als in het Friese Veen, dus zo’n 1.30 meter hoger dan in de jaren tachtig. Het eerste jaar, na deze peilverhoging, verdubbelde het aandeel riet! Door het omhoog brengen van de waterstand gingen wel twee populierenbosjes teloor. In de holtes die in deze bomen kwamen huisden altijd veel spreeuwen. Ook de kleine bonte specht de koekoek waren regelmatig te zien in de aftakelende bosjes.

Tijdens onderzoeken in het Friese Veen naar de waterkwaliteit werd geconstateerd dat Polder Camphuis het water leek te filteren, net als de bekende helofytenfilters. De vele bacteriën, die in het moeras voorkomen, zetten afvalstoffen uit het water om in voedingsstoffen voor zichzelf en voor de planten. Het was erg verrassend dat waar het water uit de polder liep, het water 5 keer zo helder is. Bij een inventarisatie in de zomer bleken er soorten als brede waterpest, krabbescheer en diverse soorten fonteinkruiden te groeien. Dit was opvallend omdat het water dat in de polder wordt gelaten erg voedselrijk en troebel is, zo voedselrijk dat in de zomermaanden sprake is van overmatige algengroei waaronder blauwalg. De verschillende soorten gevonden planten zijn daarentegen schoonwater soorten.

De Polder, ingericht volgens het zogenaamde “roerdomp”model blijft ons verbazen. Het is niet de roerdomp, die tot broeden kwam, maar het waren de zomertaling, de wintertaling, de krakeend en de waterral die gingen broeden. Tevens werden larvehuidjes van de libellensoort de glassnijder gevonden. Wat er op duidt dat deze libel, die was verdwenen uit het gebied, zich voortplant in Polder Camphuis. De waterspitsmuis komt hier ook voor. Deze bijzondere muis zwemt en duikt zeer goed en kan wel 20 seconden onder water blijven. Met name deze soort is afhankelijk van schoon water, een compliment dus voor het gebied.

Eenmalige bijzonderheden waren er ook. Zo zijn er bijvoorbeeld een kraanvogel, een roerdomp en een jonge purperreiger waargenomen. En op een gegeven moment zaten er drie zwarte zwanen in het gebied, een vogel die hier niet thuis hoort, maar zijn oorsprong vindt in Australië. Toen het in Australië voorjaar was (en hier herfst) gingen ze dan ook broeden. Maar uiteindelijk hebben ze zich aangepast aan onze seizoenswisselingen en zeven jongen groot gebracht. Vervolgens zijn ze weer als sneeuw voor de zon verdwenen.

Het is een gebied waar in elk jaargetijde iets valt te beleven.

In de winter is het wat stiller in de polder, maar saai is het niet. Op een mooie zonnige winterdag krijgt het riet een prachtige goudgele kleur. Het riet en de lisdodde zijn soorten die rechttop blijven staan, rietgras en liesgras zakken grotendeels in. In het midden van de polder liggen vele soorten eenden te rusten zoals smienten, krakeenden en soms een paar nonnetjes. Dan het voorjaar. Het water begint dan langzaam te zakken, de eerste spruiten komen uit de grond van het rietgras en liesgras. Op de plekken die

droogvallen is het een drukte van belang van kieviten, watersnippen, tureluurs, kwikstaarten en soms een oeverlopertje of een witgatje.

Hier en daar bloeien de knalgele dotters. Dit is ook de tijd van jonge dieren, de statige witte zwanen met maar liefst 9 jongen leverden afgelopen jaar een mooi gezicht op. Ook de wilde eend, de meerkoet en het waterhoen laten hun jongen vrij makkelijk zien. De blauwborst is een van de eerste rietvogeltjes die arriveert uit het zuiden ze zoeken een vrijstaand wilgje wat hun zangpost wordt. Zo nu en dan scheert er een blauwe flits door de polder, het is de ijsvogel die in het Friese veen broedt.

Als de zomer begint is de polder frisgroen en is er veel lawaai. De rietvogels zoals de kleine karekiet zijn inmiddels aangekomen uit het zuiden. Verscheidene van deze kleine rietvogeltjes staat een zware klus te wachten, want ze zullen een koekoek jong groot moeten brengen.

Het krabbenscheer steekt nu met stekelige bladeren boven het water uit, de perfecte plek voor libellenlarven.

In de herfst wordt het natter en delen van het terrein overstromen. De meeste vogels zijn verdwenen, de laatste libellen scheren over het water.

(foto Leo Stockmann)

De natuur maakt zich op voor de winter. De muskusrat maakt een groot koepelnest van soms wel een meter hoog waar hij de winter in kan doorbrengen. De vogels eten wat er te eten valt.

Niet alleen de dieren en planten verrasten ons maar we kregen ook te maken met een stukje natuurgeweld. Toen het gemaal van het waterschap kapot ging overstroomde de polder. Een deel van landgoed Vennebroek en de tuin van Villa Weltevreden kwamen onder water te staan.

Kortom een spannend moerasgebied! We hopen dat u samen met ons benieuwd bent naar alle nieuwe ontwikkelingen en een bezoekje brengt aan de mooie polder Camphuis.

Jacob de Bruin

PROGRAMMA IVN EELDE/PATERSWOLDE EN VRIES 2009

- Dinsdag 17 maart. **Jaarvergadering afdeling Vries.**
Na het officiële gedeelte houdt Meindert van Nieff een lezing over het enten van bomen.
Aanvang 20.00 uur in “De Pan” te Vries.
- Dinsdag 24 maart. **Jaarvergadering Eelde/Paterswolde.**
Na afloop van het officiële gedeelte houdt Sieds Rienks een lezing over vogels in mediterrane gebieden.
Aanvang 20.00 uur in het Dorpshuis te Paterswolde.
- Dinsdag 7 april **Lezing door de heer Willem van Manen** over zijn onderzoek in het oerbos van Bialowieza in Oost-Polen.
Aanvang 20.00 uur in Ons Dorpshuis.
- Zaterdag 18 april. **Plantenruilbeurs Eelde/Paterswolde.**
Bij Jopie Kardol aan de Esweg 23 in Eelde.
Aanvang: 10.00 uur. Sluiting: circa 12.30 uur.
- Zaterdag 18 april. **Plantenruilbeurs Vries.**
In de tuin van Martha en Kor Mulder, aan de Eswal tegenover de oude ingang van het kerkhof.
Aanvang: 10.00 uur. Sluiting: circa 12.30 uur.
- Dinsdag 21 april **Jouke Prop houdt een lezing in Vries,**
Titel:”Leven op de toendra: nu en in de toekomst”.
Aanvang 20.00 uur in De Pan in Vries.
- Zaterdag 9 mei. **(Zang)vogelexcursie** naar de Veentjes bij Zeijen leiding Anne van der Zijpp en Sieds Rienks.
Vertrek 9.00 uur op het parkeerterrein bij Albert Heijn in Paterswolde.
- Zaterdag 16 mei. **Plantenexcursie**
Onder leiding van Roel Douwes brengen we een bezoek aan de Broeklanden aan het Oostervoortse Diep ten zuiden van Lieveren.
In verband met de kwetsbaarheid van dit

- gebied kunnen maar een beperkt aantal mensen mee. Opgave is dus noodzakelijk bij Ynze de Boer (3091875) of Leo Stockmann, (3095304) Vertrek 8.30 uur vanaf het Loughoes in Eelde. Omstreeks 12.30 is de excursie afgelopen.
- Zondag 28 juni. **Fietsexcursie** langs bovenlopen van het Eelderdiep en het verbeterde Oostervoortse Diep onder leiding van Steven Verbeek, Tijd van 13.00 – 16.00 uur. De plaats van vertrek wordt bekend gemaakt in Dorpsklanken, Vriezer Post en Oostermoer en op de IVN-site.
- Zaterdag 29 augustus **Excursie Mantingerzand**. Vertrek per auto om 9.00 uur vanaf het Loughoes in Eelde. Leiding Leo Stockmann
Startpunt wandeling aan de Mantingerdijk te Mantinge. Stevige wandelschoenen zijn nodig. Neem brood en drinken mee. Kosten € 5, - voor meerrijders.
- September **Bomenexcursie in het dorp Vries** onder leiding van Meindert van Nieff.
Nadere informatie t.z.t. in de Vriezer Post.
- September Het ligt in de bedoeling van de afdeling Vries om in september een **zwerftocht over het Wad** te organiseren.
Nadere informatie t.z.t. in de Vriezer Post.
- Zaterdag 19 september. **Opening IVN vlinderkampje "De Duinen"**. Verdere gegevens volgen in Dorpsklanken en de Oostermoer.
- Dinsdag 13 oktober. **“Het wonder van de vogeltrek”**.
Lezing door Henk van den Brink
Aanvang: 20.00 uur in dorpshuis "De Pan" in Vries.
- Zaterdag 24 oktober **Nacht van de nacht**. Zie t.z.t. voor nadere informatie: Dorpsklanken.
- Zaterdag 7 november **Nationale Natuurwerkdag Eelde/Paterswolde en Vries**

UITGEBREIDE INFORMATIE PROGRAMMA 2009

Dinsdag 17 maart.

Jaarvergadering afdeling Vries.

Na de pauze houdt Meindert van Nieff een lezing met dia's over het enten van bomen en struiken. Hij heeft veel kennis over dit onderwerp want hij is jarenlang chef geweest van de bekende kwekerij "De Bonte Hoek". Hij heeft van zijn oude beroep nu z'n hobby gemaakt. Vanavond laat hij ons o.a. zien, hoe je een tak ent op een onderstam. Zijn enthousiaste verhaal en de dia's worden in september vervolgd met een excursie door Vries. U zult versteld staan over de bijzondere bomen, die in en rond het dorp staan.

Dinsdag 24 maart.

Jaarvergadering Eelde/Paterswolde.

Sieds Rienks, lid van onze vogelwerkgroep, zal na het officiële deel van de jaarvergadering een presentatie verzorgen met beeld en geluid over vogels in mediterrane Europa.

Aan de orde komen o.m. gebieden in Zuid-Frankrijk (Languedoc-Rousillon, Provence, Ardèche en de zuidelijke Cevennen), de Extramadura en de Sierra de Guara in Spanje, de Algarve in Portugal en Toscane in Italië. Het betreft gebieden waar veel mensen heen gaan op vakantie en die op vogelgebied het nodige te bieden hebben.

Sieds Rienks heeft het voorrecht gehad de meeste van deze gebieden ook in het voorjaar en/of najaar te kunnen bezoeken, jaargetijden waarin de vogels veel actiever zijn dan in de zomermaanden. De meeste foto's en geluidsopnamen die in de presentatie voorkomen zijn door hemzelf dan ook in deze perioden gemaakt.

De reislustigen onder u krijgen op deze avond de nodige tips over plekken waar u een goede kans hebt om bepaalde vogelsoorten aan te treffen. In het geval u de gewoonte heeft binnen ons eigen mooie land de vakanties door te brengen biedt dit verhaal voldoende om u toch een plezierige avond te bezorgen.

Dinsdag 7 april.

Lezing door Willem van Manen.

Vanavond zal Willem van Manen, ornitholoog en onderzoeker, ons deelgenoot maken van zijn onderzoek in het oerbos van Białowieża in Oost-

Polen. Het gaat naast bijzondere soorten als klapekster en schreeuwarend ook om buizerd en wespandief die ook bij ons broeden.

We worden geïnformeerd over broedbiologie en voedselkeuze in relatie tot het landschap dat ook in oostelijk Poelen aan verandering onderhevig is.

Zaterdag 18 april.

Plantenruilbeurs Eelde.

Deze beurs is ieder jaar een groot succes. Er vindt een levendige ruilhandel plaats en onder het genot van een gratis kopje koffie is het in de prachtige tuin van Jopie Kardol heel goed toeven. Als u zelf geen planten heeft, dan bent u uiteraard ook van harte welkom.

Er lopen altijd mensen rond die graag bereid zijn om u te voorzien van goede tuinadviezen. Wilt u het voorjaar proeven en met een aantal plantjes weer naar huis gaan, dan biedt deze dag daarvoor een uitstekende mogelijkheid.

Zaterdag 18 april.

Plantenbeurs Vries.

Ook in Vries is er altijd belangstelling voor deze ruilbeurs. Kom met uw planten/stekjes die u over hebt. U kunt een ander er vast een plezier mee doen. Bovendien is het leuk om elkaar op deze wijze te ontmoeten en onder het genot van een kopje koffie/thee gezellig over de tuinideeën te praten. Iedereen is welkom, ook als u geen planten hebt in te brengen.

Dit jaar is de ruilbeurs in de tuin van Martha en Kor Mulder. De ingang is aan de Esval, tegenover de oude ingang van het kerkhof.

Dinsdag 21 april

Leven op de toendra: Nu en in de toekomst.

Lezing met prachtige beelden door Jouke Prop (bioloog).

Poolstreken behoren tot de mooiste gebieden op aarde. De onmetelijke toendra spreekt tot de verbeelding, niet in het minst door de speciale aanpassingen bij plant en dier om het barre klimaat te overleven. Jouke Prop laat hiervan graag iets zien aan de hand van tochten in Siberië en op Spitsbergen.

Zaterdag 9 mei.

Vogelexcursie naar de Veentjes bij Zeyen.

Op zaterdag 9 mei organiseert de vogelwerkgroep IVN-Eelde-Paterswolde een (zang)vogelexcursie naar de Veentjes bij Zeijen. We beginnen de wandeling ter plaatse om half 10 bij café Hingstman aan de noordzijde van de brink in Zeijen. De wandeling duurt tot ongeveer 12.30 uur.

De nadruk zal op deze excursie liggen op de vogelzang. De maand mei is de maand waarin de meeste vogelsoorten zingen. Om die zang te leren kennen, is dit dus een gunstige periode omdat de verschillende vogelsoorten goed met elkaar te vergelijken zijn.

De Veentjes is een bij uitstek geschikt terrein om een excursie als deze in te houden. Het is een afwisselend kleinschalig landschap met een grote variatie aan bomen en struiken, veentjes en open gebied omzoomd met houtwallen e.d. Hier leven veel vogels, vooral zangvogels.

Anne van de Zijpp en Sieds Rienks zullen proberen u wegwijz te maken in de “doolhof” van vogelgeluiden, die we op deze wandeling zullen horen.

Zaterdag 16 mei.

Plantenexcursie naar De Broeklanden aan het Oostervoortse Diep.

We hebben Roel Douwes, ecooloog bij Natuurmonumenten, weer bereid gevonden om een plantenexcursie te leiden. We gaan naar de Broeklanden, een botanisch rijk gebied ongeveer 1 km ten zuiden van Lieveren. De heer Roelof Blauw, de beheerder van het betreffende terrein, die ons ook op deze excursie zal vergezellen, ontvangt ons om 9.00 uur met koffie in de werkschuur van SBB in Lieveren. Het belooft een bijzonder aantrekkelijke morgen te worden, waarin we stellig soorten zullen zien, die je niet iedere dag tegenkomt zoals bv. de geelgroene, de blauwe en de sterzegge. Voor mensen die hun kennis van planten willen uitbreiden is dit een uitgelezen kans.

Zondag 28 juni.

Fietsexcursie Bovenlopen Eelderdiep en verbeterde Oostervoortse Diep

Er ligt een studie over de “Kansen voor de bovenlopen van het Eelderdiep”

Waar die kansen wel of niet benut kunnen worden laat ecooloog Steven Verbeek van Waterschap Noorderzijlvest ons zien tijdens een fietstocht op zondagmiddag 28 juni.

De fietstocht voert langs de Runslot, de Eekhoornsche loop en de grote

Masloot. Ook kijken we bij het Oostervoortse Diep dat een bovenloop is van het Peizerdiep. Daar is de afgelopen tijd veel gedaan aan beekherstel.

Zaterdag 29 augustus.

Excursie Mantingerzand.

Het Balinger- en Mantingerzand vormt een groot deel van het 800 ha grote Mantingerveld ten noordwesten van Nieuw Balinge. Het Mantingerveld is een gevarieerd gebied waar oude landbouwgronden en natuurgebieden elkaar afwisselen. Beheerder is Natuurmonumenten. Het plan Goudplevier uit 1992 ligt ten grondslag aan de realisatie van het gebied, uiteindelijk 1100 ha. Landbouwgronden worden omgevormd tot schralere gronden, meerdere natuurgebiedjes worden met elkaar verbonden, vennen worden weer hersteld. Het Mantingerzand staat bekend om zijn uitgestrekte Jeneverbesstruwelen. We hebben er al kennis mee gemaakt tijdens de lezing van Piet Kerssies in november 2008.

Zaterdag 19 september

Opening IVN-Vlinderkampje “De Duinen”

Twee jaar geleden tijdens het jubileumjaar vond de startopening van het vlinderkampje plaats.

Sindsdien is de opbouw van het vlinderkampje gestaag doorgegaan door de inzet van een enthousiaste werkgroep.

De opbouwfase bereikt inmiddels een eindstadium, de officiële opening kan plaatsvinden.

Op welke manier is op dit moment nog niet duidelijk. Wel vinden we het een goede gelegenheid om onze IVN afdeling met alle werkgroepen te presenteren. Meer berichten volgen dus later.

Dinsdag 13 oktober.

Lezing Henk van den Brink. “Het wonder van de vogeltrek”.

Ieder jaar trekken miljoenen vogels van broedgebied naar winterkwartier en weer terug: twee keer per jaar een reis van soms meer dan tienduizend kilometer. Waarom doen ze dat, hoe ver vliegen ze en hoe hoog, welke routes volgen ze en hoe vinden ze de weg? Over deze vragen gaat het vanavond. Onderzoek heeft veel antwoorden opgeleverd, maar nog lang niet alle. De vogeltrek blijft een wonder.

Zaterdag 24 oktober.

Nacht van de Nacht.

Zie voor nadere informatie Dorpsklanken en www.laathetdonkerdonker.nl

Verslag lezing over “Kansen bovenlopen Eelderdiep”

Tineke van den Berg

Ongeveer 60 belangstellenden waren benieuwd naar het verhaal over de bovenlopen van het Eelderdiep. In 2006 verscheen de studie “Kansen voor de Bovenlopen Eelderdiep”, opgesteld op initiatief van de provincie Drenthe, het Waterschap Noorderzijlvest, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en het Drentse landschap. Aanleiding voor de studie waren de plannen voor de waterberging in de Peizer- en Eeldermeden. Welke verbeteringen in de bovenlopen leiden tot een grotere natuurkwaliteit benedenstrooms? Bioloog Agnes van de Vijver van de provincie Drenthe en ecooloog Steven Verbeek van Waterschap Noorderzijlvest lichtten de studie toe. Een boeiende discussie volgde. Er blijken voldoende kansen te zijn, maar aangezien het bovenloop gebied voornamelijk een agrarische bestemming heeft is de prioriteit om verbeteringen ten behoeve van de natuur toe te passen niet hoog.

Wat gebeurt er wel, mede onder het regiem van de Kader Richtlijn Water? De Grote Masloot die nu naar het Peizerdiep leidt, wordt tussen Winde en Bunne aangesloten op het Eelderdiep. Daarmee wordt de oorspronkelijke situatie hersteld en zal het Eelderdiep weer voldoende water voeren. De Runslot zal tussen Vries en Yde een aantal verbeteringen ondergaan, zoals hermeandering, verwijderen van stuwen en afkoppeling in verband met het Stijfveen (brongebied van de Eekhoornsche Loop). Ook de plannen voor de uitbreiding Nieuwe Stukken aan de oostzijde van Vries zullen leiden tot verbeteringen van de Runslot. Positief is dat de gemeente Tynaarlo in het concept landschapsonwikkelingsplan (LOP) de kwaliteit van de beekdalen wil versterken. Deze avond heeft het nodige losgemaakt en leidt er hopelijk toe dat de kansen voor de bovenlopen van het Eelderdiep ook benut gaan worden! Een fietsexcursie naar het gebied zal op 28 juni volgen.

VERSLAG NATUURCLUB (jeugd van 9 jaar en ouder)

Dertien enthousiaste kinderen (vier meisjes en negen jongens) gingen onder leiding van Greet, Agaath, Gerda en Aafke de natuur verkennen.

Elke tweede zaterdag van de maand van 9.30 tot 12.00 uur was er een activiteit.

Bij de natuurwerkdag in Yde hebben we de mouwen opgestroopt en zijn we flink aan de slag gegaan. We hebben gesnoeid en gezaagd en de paden weer begaanbaar gemaakt. Leuk werk!

Begin december maakten **we** kerstkransen van het groene materiaal dat in het bos te vinden is. Natuurlijk maakten we ook voer voor de vogels. Voor onszelf bakten we knijpertjes en die smaakten heerlijk!

In januari maakten we kennis met de steenuil en zijn leefgebied. Martijn en Anne van de vogelwerkgroep vertelden ons hierover. Ook gingen we buiten onderzoeken of de steenuil daar zou kunnen leven. Dat bleek wel zo te zijn. We waren deze keer bij Gerda thuis, waar het lekker warm was. De steenuil woont nog niet in haar tuin, maar wij hebben dus ontdekt dat hij daar best zou kunnen leven. Dus wij hopen dat hij daar nog een keer komt wonen. In februari waren de dieren van de kinderboerderij van de Brinkstichting in

Vries weer aan de beurt om door ons verzorgd te worden. We aaiden de geiten, de koe, de cavia's en de poezen. De varkens wilden ook wel, maar dat zagen wij zelf niet zo zitten. We gaven ze te eten en we vergaten ook de kippen, ganzen, ezels, parkieten en de kanarie niet. Als u nog nooit op deze kinderboerderij bent geweest, moet u er zeker eens gaan kijken. U bent er van harte welkom. Er is ook een hele mooie speeltuin, speciaal aangepast voor rolstoelen. Daar hebben wij ook nog even gespeeld. Het is daar voor iedereen leuk!

Aafke Pot-Ellen

VERSLAG PLANTENWERKGROEP.

In het afgelopen seizoen zijn de volgende activiteiten aan de orde geweest. Evenals vorig jaar hebben we met een aantal mensen op verzoek van Waterschap Hunze en Aa's een drietal inventarisaties uitgevoerd langs het Nieuwe Diep. Uit de gegevens, die inmiddels verzameld zijn, blijkt zonneklaar dat het aantal ruigteplanten ieder jaar toeneemt door de steeds verder gaande verrijking van dit gebied met voedingsstoffen. Een tweetal factoren speelt hier een negatieve rol.

1. Helaas is het Nieuwe Diep een afvoer van een riooloverstort waardoor in bepaalde perioden grote hoeveelheden voedingsstoffen vrij komen.
2. Ieder seizoen wordt het materiaal dat vrijkomt bij het opschonen van de sloot in de berm gestort. Ook dit materiaal bevat veel voedingsstoffen.

Waarschijnlijk komt er binnen afzienbare tijd voor beide problemen een oplossing. Er zijn voorbereidingen getroffen voor het overbodig maken van de betreffende overstort en voor het probleem van het storten van het vrijkomende materiaal heeft de heer Uko Vegter, ecooloog bij het waterschap, ons beloofd dat naar een oplossing zal worden gezocht.

In het kader van het jaar van het religieus erfgoed hebben wij op verzoek van Landschapsbeheer Nederland en Erfgoed Nederland een quick scan op de aanwezigheid van planten uitgevoerd op het terrein van de kerk en de oude begraafplaats in Eelde. De heer Jan Smid, de vroegere chef van de afdeling Groen van de gemeente Eelde, is ons daarbij zeer behulpzaam geweest. De gegevens van de scan zijn doorgegeven aan de projectleider, de heer Edwin Raap van Landschapsbeheer Nederland.

Het ligt in de bedoeling om volgend seizoen enige keren een quick scan te houden op het terrein rond de vijvers en de watergangen in het Spierveen. We hopen zo een goed zicht te krijgen op de hier aanwezige planten.

Tot slot een oproep.

Onze werkgroep ontbreekt het niet aan enthousiasme, maar helaas wel aan menskracht. Als u zin en af en toe tijd heeft om onze werkgroep te ondersteunen, dan zou ons dat uitermate welkom zijn. Veel tijd hoeft het niet te kosten en veel verstand van planten hoeft u ook niet te hebben want dat kunt u opbouwen.

Hebt u zin om bij wijze van proef een aantal malen met ons mee het veld in te gaan, dan bent u zeer welkom.

Aanmelden kan bij Ynze de Boer, tel. 050-3091875.

Ynze de Boer

Snertwandeling Vries

Jaarlijks houden zowel de afdeling Vries als de afdeling Eelde-Paterswolde een snertwandeling. Door aankondiging- en communicatiefouten ging de wandeling in Eelde-Paterswolde niet door. Helaas. Fred van der Noord en Jille Eilander hadden de wandeling uiteraard al wel goed voorbereid. We moeten nog een jaartje wachten om deze wandeling te maken.

De wandeling van Vries ging op maandag 29 december, een prachtige winterse dag, wel door en trok 35 belangstellenden, onder wie vier uit Eelde-Paterswolde. Begonnen werd in café Hingstman in Zeijen. Er werd een PowerPoint vertoond over de activiteiten van een vrijwilligersgroep uit Zeijen, die al vele jaren actief is met o.a. het beheer van de Zeijerwiek en enkele veentjes: Bollenveen, Haverkampsvveen en Veldakkersveen. Een prachtig voorbeeld van dorpse samenwerking ten bate van natuur en landschap. De wandeling (gemarkeerde route) ging natuurlijk langs die locaties. Bij het Bollenveen is ook een Tjasker (=Spinnekop) geplaatst, een molentje zoals dat vroeger werd gebruikt om een stukje veen droog te krijgen, zodat veen uitgebaggerd kon worden voor turfwinning.

Na afloop heerlijke snert in het café. De wandeling zal aangenaam zijn in alle seizoenen!

Leo Stockmann

HOORNAAR IN DE KEUKEN

Eind september 2008 vloog er opeens een hele grote wesp bij ons de keuken in aan de Anemoonweg te Paterswolde. Geen twijfel mogelijk, dit was een hoornaar(wesp), *Vespa crabro*. (Onze gewone wesp heet *Vespa vulgaris*). Ik heb een glazen kopje gepakt en een stuk papier om tussen kopje en raam te schuiven en zo ving ik het beestje gemakkelijk. Een paar foto's gemaakt en het kon weer naar buiten. Meerdere keren heb ik hoornaars aangetroffen in vogelkijkhutten, ook wel bij een holte van de oude boom op Vennebroek.

De hoornaar is onze grootste sociale wesp en nestelt in allerlei holtes. Een werkster meet 19-23 mm, een koningin tot 35 mm. Een nest kan enkele duizenden dieren bevatten. Populaties kunnen van jaar tot jaar nogal verschillen. Je bent geneigd te denken dat deze erg grote wesp ook erg agressief zal zijn. Maar dat is niet zo. Ik ben nog nooit aangevallen door een hoornaar. Met blote handen een hoornaar pakken is uiteraard af te raden. Een beestje in het nauw prikt natuurlijk wel van zich af!

Leo Stockmann

VERSLAG NACHT VAN DE NACHT.

De excursie startte om 21.30 uur. Per fiets vanuit centrum Eelde naar locatie. Daar wandelen: Vosbergen-zuid/Hoog Hullen, Sterrebos, Noord-Willemskanaal, Fredelveld 11 volwassenen en een meisje van 9 jaar. Het weer was bewolkt, droog, wat winderig, ca. 10 graden.

Bij een reuzenzwam is een geheimzinnig verhaal verteld over een arm paddenstoelen-sprokkelvrouwtje in een donker bos. Zij had een deel van de door haar in de vorige nacht verzamelde boschampionns aan de excursieleider gegeven. Deze haalde na het verhaal een bakje AH(= lekker)-biologische boschampionns tevoorschijn en daarvan werd door de groep heerlijk gesmuld.

In het Sterrebos een batdetector gedemonstreerd, helaas geen vleermuizen. Bij het Noord-Willemskanaal hebben we gepicknickt: Safari Senza (the taste of adventure), bosvruchtensapje en nootjes. Bedoeling was om hier ook de sterrenhemel (aan de hand van de kaart) te bewonderen, helaas het was bewolkt.

Opvallend veel verlichting rondom Hoog Hullen en in de twee toegangs-lanen. Veel te veel en veel te uitstralend naar de omgeving. Erg storend. Einde excursie: 23.45 uur. Allerlei info en sleutelhangers uitgedeeld.

Leo Stockmann

JAARVERSLAG JEUGDNATUURCLUB HERFST 2008 (6 t/m 8 jarigen)

Met elf kinderen (tien jongens en één meisje) zijn we acht keer de natuur in geweest. Agaath, Jille, Tineke, Gerbrig en Fokke zijn allemaal ca. twee keer mee gegaan. Aafke was als vaste kracht bijna elke keer aanwezig.

Met kinderen de natuur in betekent dat je ze zoveel mogelijk moet laten doen! Daarom kregen ze bij het onderwerp "Kleine beestjes" allemaal een bakje mee, waarin ze torretjes, wormen en pissebedden konden verzamelen. Terug in het Dorpshuis (ons vertrekpunt) konden ze de diertjes nog eens goed bekijken. Wat doen de beestjes? Lopen ze rond of verstoppert ze zich onder een blaadje? Als jij een naam voor het diertje mag bedenken hoe zou je het dan noemen? Kun je met behulp van een zoekkaart er ook achter komen hoe het dier officieel heet?

De keer daarna gingen we zwerfvuil verzamelen op en rond de Baggelwijken. Dat betekende echt de handen uit de mouwen steken. Twee kruiwagens vol hebben de kinderen uit de berm, de bosjes en de sloten gehaald. We telden wel 100 blikjes en 30 flesjes! "Vet veel" vonden ze het. Paddenstoelensoep maken (in de keukens van het Trias achter de bieb) was geweldig om te doen. De kinderen sneden uien (met tranen in de ogen), knipten peterselie, veegden de champignons schoon en sneden ze in plakjes. Terwijl de soep aan het trekken was, deden we een paddenstoelenspeurtocht, die natuurlijk werd afgesloten met het eten van de soep die echt heel lekker was!

Bij het onderdeel vruchten en zaden hebben de kinderen een kijkdoos gemaakt van materiaal dat ze eerst zelf hadden verzameld. Hun fantasie is werkelijk grandioos, waardoor er hele jungles ontstonden.

Sporen zoeken is bij ons niet compleet als er geen uilenballen worden geplozen. Daarom gingen we eerst op zoek naar de uilenboom in de Oranjepolder. Hier lagen allerlei botjes onder die we zo konden verzamelen. En dan is het natuurlijk spannend om te kijken welke botjes van welk dier in de uilenbal zitten. Heeft de uil vogeltjes gegeten of muizen en kun je ook ontdekken welke muizen?

Met hulp van Remmelt Warris van de vogelwerkgroep maakten we nestkasten schoon. Dit deden we op Vennebroek. De vogelwerkgroep heeft daar nestkasten hangen voor educatieve doeleinden. Met een ladder trokken we langs de kasten. We haalden de oude nesten eruit en we

bekeken waar ze van gemaakt waren: takjes, mos, haren en welke kleine beestjes we er in rond zagen kruipen. Soms lagen er nog eitjes in.

We gingen natuurlijk ook even langs de vogelkijkhut om nog wat vogels te scoren. Hier moesten de kinderen goed opletten, want de week erna, deden we een vogelquiz. Bij deze quiz kregen de kids mooie dia's te zien van veel voorkomende watervogels zoals zwanen, futen, eenden en van vogels die je op de voedertafel kunt aantreffen: koolmezen pimpelmezen en vinken.

Welke groep had de meeste goede antwoorden?

De vogels moeten in de winter wel wat te eten hebben natuurlijk en daarom gingen we een voedertafel timmeren. Dit leverde heel wat herrie op, maar het resultaat was prachtig.

Op de laatste bijeenkomst maakten de kinderen vetbollen en pindaslingers en maakten ze de voedertafel af. en vervolgens gingen we gezellig met zijn allen rond de tafel zitten en sloten we de herfstnatuurclub af met het verorberen van een stapel heerlijke pannenkoeken!

Aafke Pot-Ellen

JAARVERSLAG 2008

Bestuur. Het afgelopen jaar is veel tijd besteed om tot een verantwoorde keuze te komen naar de mate van samenwerking tussen de twee IVN-afdelingen Eelde-Paterswolde en Vries. Terwijl de beide besturen voor het vierde jaar hun bestuurstaken gezamenlijk hebben uitgevoerd, heeft een Adviescommissie uit de leden van beide afdelingen zich er over gebogen wat de optimale vorm van samenwerking zou kunnen zijn. De gezamenlijke organisatie van de activiteiten werd als positief ervaren terwijl ook binnen de werkgroepen meer gezamenlijk werd opgetrokken. Was oorspronkelijk de aanleiding voor de samenwerking het gebrek aan bestuursleden bij beide afdelingen, in de loop van het jaar werden zowel bij Vries als bij Eelde/Paterswolde vervangers voor vertrekkende bestuursleden gevonden. Het idee was dat men toch nog eerder leden bereid vindt om een bestuursfunctie in de eigen bekende afdeling te aanvaarden dan in een grotere anoniemere organisatie. De Commissie adviseerde daarom aan de ledenvergadering voor te stellen te kiezen voor twee aparte afdelingen met twee eigen besturen maar voort te gaan met de huidige samenwerking op het gebied van activiteiten en in de werkgroepen. Dus geen fusie van de beide afdelingen.

Dit advies is op de ledenvergadering van 12 november aan de leden voorgelegd en aanvaard.

Op deze vergadering trad Vera Troost terug als bestuurslid en werden Leo Stockmann, Ep de Boer en John Meeder tot bestuursleden verkozen. Leo Stockmann als voorzitter. We zijn er nog niet in geslaagd iemand te vinden om het secretariaat van Agaath AB over te nemen.

Ledenbestand. Op dit ogenblik hebben we 140 leden, 62 donateurs en 12 jeugdleden.

Lezingen en Excursies. We hadden dit jaar een uitgebreid activiteitenprogramma. De activiteiten werden op een op een enkele uitzondering na zowel in Eelde als in Vries goed bezocht. Een overzicht kunt U elders vinden. Jammer genoeg kon een geplande plantencursus wegens tijdgebrek van de cursusleider dit jaar niet doorgaan.

Werkgroepen. De verslagen van de werkgroepen vindt u elders in dit blad.

Opgemerkt moet worden dat de net gestarte werkgroep van het Vlinderkampje met enthousiasme aan de gang is gegaan en het afgelopen jaar al veel tot stand gebracht heeft. Een aantal van deze activiteiten, maar ook die binnen de Vogelwerkgroep, hebben we alleen kunnen volbrengen dankzij de financiële steun van organisaties zoals Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, het Prins Bernhard Cultuurfonds, het Rabobank steunfonds, het VSB-fonds, de Vogelbescherming en de Postcode Loterij, de gemeente Tynaarlo, de firma Kok, enkele privé-personen en het IVN. Zonder hun steun was dat allemaal niet gelukt. We waarderen dat bijzonder.

Communicatie tussen en met de leden. Naast het verschijnen van Groen twee keer per jaar wordt steeds meer gebruik gemaakt van e-mail om activiteiten bekend te maken. Op dit ogenblik is bij het bestuur van slechts de helft van de leden het e-mailadres bekend. **Daarom andermaal een oproep aan de overige leden om hun e-mailadres door te geven aan Agaath AB: agaath.ab@planet.nl.**

Website. Tot onze spijt hebben we eind 2008 de samenwerking met onze webmaster moeten beëindigen.

Overleg met de gemeente Tynaarlo. Er is regelmatig contact met de gemeente Tynaarlo. Dit loopt voornamelijk via de werkgroep BROM, die de gemeentelijke plannen op het gebied van natuur en landschap en ruimtelijke ordening volgt. De onderwerpen vindt U terug in de verslagen van deze werkgroep in Groen.

Tenslotte wil ik nog vermelden dat de afdeling Eelde-Paterswolde dit jaar 6 nieuwe leden heeft mogen verwelkomen n.l. A.J.Darneviel –de Groot, T.Westerhoff, G.Buurman, J.Schlaman, L.Kohl van Wijngaarden en I. Boon. Het bestuur heet u van harte welkom en hoopt, dat u al uw weg gevonden heeft naar onze lezingen en excursies of contact heeft gezocht met een van onze werkgroepen.

Agaath AB

OVERZICHT IVN activiteiten 2008

datum	Spreker/inleider	Activiteit	aantal
22 jan	Bertil Zoer	Lezing over ecologische verbindingszones	50
7 feb	Fred van Vemden	Lezing over uilen	35
9 feb	Vogelwerkgroep	Ganzenexcursie Lauwersmeer	12
18mrt	At de Groot	20 jaar Zeyerwiek	14
25mrt	Anne v.d. Zijpp	Lezing met dia's over Laasche a.d. Elbe	25
2 apr	G.Borren	composteer cursus	18
12apr	IVN E/P	Plantenruilbeurs Jopie Kardol	20
19apr	IVN Vries	Plantenruilbeurs Bosch en Vaart	8
17mei	Roel Douwes	Plantenexcursie Hondstong-Runsloot	12
7 jun	Jille Eilander	Fietsexcursie Middag-Humsterland (uitgesteld)	10
14jun	IVN E/P	Eelder Jaarmarkt	velen
30aug	Jacob de Bruin	Vleermuizenexcursie	30
13sept	Leo Stockmann	Wandelexcursie De Blinkerd en Oude Diep (afgelast)	
15sept	IVN E/P	Open dag Vlindertuin	60
4 okt	Meindert van Nieff	Excursie Pinetum Ter Borgh te Anloo	10
25 okt	Leo Stockmann	Nacht van de nacht	12
1 nov	IVN Vries	Natuurwerkdag Holtveen Vries	15
1 nov	IVN E/P	Natuurwerkdag Bongveen Yde	20
12nov	Leo Stockmann	Lezing over natuurwaarden van landschapselementen (ledenvergadering)	20
26nov	Piet Kerssies	Lezing over de jeneverbes	25
9dec	Bert Veeman	Lezing over Siberië	50
29dec	IVN E/P	Snertwandeling (afgelast)	
30dec	IVN Vries	Snertwandeling	35

Cursus wilde planten

Eindelijk!!! Dit voorjaar organiseren we een basiscursus wilde planten onder de deskundige en enthousiaste leiding van Ernst Flentge uit Haren. Ernst verzorgt vijf theorielessen op donderdagavond en vijf excursies op de zaterdagochtend.

Aan de orde komen: planten op zand-, veen-, kleigrond en in het water, het landschap, determineren.

Kosten inclusief cursusmateriaal en koffie/thee : € 50,- leden; € 60,- niet leden

CURSUS WILDE PLANTEN

THEORIE

16 april
14 mei
4 juni
18 juni
25 juni
van 19.30 tot 21.45 uur

EXCURSIES

18 april
16 mei
6 juni
20 juni (op fiets)
27 juni

KOSTEN: € 50,- leden; € 60,- niet leden

LOCATIE: TerraNext in Eelde

OPGAVE uiterlijk tot 29 maart bij: Tineke van den Berg

tel: 3094337

e-mail: van.den.berg@home.nl

Ynze de Boer

tel: 3091875

e-mail: ynzedeboerhetnet.nl

Onze werkgroepen bestaan uit de volgende medewerkers:

- Vogels:** P. Feenstra , M. Hols , J. Kadijk, B. van Manen , J.Meeder, J. Nienhuis-Poel, A. Pot-Ellen, S.Rienks, M. Snijder, S. Schipper, L. Stockmann, R. Warries, T. Westerhoff, W. Zandt, A. van der Zijpp.
Afdeling Vries: H. Eggenhuizen, J. Fekkes, K. Bouwer, M. van Nieff.
- Planten:** V. Troost, T. v. d. Berg, Y.de Boer, F. Nijdam, L.Bierdrager, J.Eilander, Roelien Douma.
- Publiciteit:** T.v.d. Berg, Y. de Boer, H. von Eije, L. Stockmann.
- Brom:** A. AB, J. Eilander, N. Reddingius, M. de Boer, Y. de Boer, T.v.d. Berg, W. Jonker-ter Veld
- Jeugd:** A. AB, T. v.d. Berg, J. Eilander, F. Nijdam, G. Rietema, G. Geertman, M. de Boer, A. Pot, G. Dijkstra.
- Natuurlijke historie:** Combinatie Ol Eel/IVN Vanuit IVN: J. Eilander (secretaris), Y. de Boer, F. Nijdam, G. Rietema, H van Bergen.
- Vlinderkampje:** R. Douma, A. Zoon, E. Pieters, M. Wilkens, F. Nijdam, Y. de Boer, van der Werff, J. Steyvers, W. Hoekema, B. van der Velde
- Vormgeving Groen:** Gerbrig Rietema rietema@planet.nl
- Redactie Groen** : Leo Stockmann glstockmann@hotmail.com
Ynze de Boer ynzedeboer@hetnet.nl
- Distributie Groen** : Lideke Jorritsma
- Site:** <http://www.ivn.nl/eeldepaterswolde>